Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 45 ods. 1 písm. c) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydáva štandardný postup:

Štandardný operačný postup pre realizáciu ochranných liečení (OL)

Autorský kolektív:
doc. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD.
MUDr. Marek Zelman

Špecializačný odbor:
Psychiatria

Recenzenti:
MUDr. Ivan André, PhD. MPH; MUDr. Dagmar Breznoščáková, PhD; MUDr. Dalibor Janoška; MUDr. Vanda Valkučáková, MPH; MUDr. Lucia Žlnayová, PhD., MPH (hodnotitelia AGREE II.); hlavní odborníci MZ SR príslušných špecializačných odborov; členovia multidisciplinárnych odborných spoločností; pacientske organizácie zastrešené AOPP v Slovenskej republike; Sekcia zdravia MZ SR; Sekcia farmácie a liekovej politiky MZ SR; Sekcia financovania MZ SR; Sekcia legislatívy a práva MZ SR; Odbor zdravotníckeho vzdelávania MZ SR.
Členovia Komisie MZ SR pre ŠDTP: Mgr. Daniela Bukšárová; PharmDr. Gabriela Cveková Švecová; Mgr. Miloš Čakloš, PhD.; doc. MUDr. Róbert Čellár, PhD., MPH; MUDr. Ingrid Dúbravová; Mgr. Milada Eštoková, PhD.; prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc.; MUDr. Darina Haščíková, MPH; MUDr. Beata Havelková, MPH, MBA, LL.M; doc. MUDr. Peter Jackuliak, PhD., MPH, FRCP, FEFIM; MUDr. Jana Kelemenová; MUDr. Branislav Koreň; MUDr. Marta Kullačová; doc. MUDr. Štefan Laššán, PhD., MPH; prof. MUDr. Ivica Lazúrová, CSc., FRCP; Ing. Jana Netriová, PhD., MPH; Mgr. Daniela Ondrčková, MPH; PharmDr. Ivana Pankuchová; prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP, FEFIM; Mgr. Petra Páneková; MUDr. Darina Sedláková, MPH; PhDr. Mgr. Vladimír Stanislav, PhD., MPH; MUDr. Marianna Šestinová; Mgr. Andrej Vyskoč, PhD., MPH
Stanoviská: Slovenská psychiatrická spoločnosť SLS, hlavný odborník MZ SR pre medicínu závislostí

Národný projekt s názvom „Tvorba štandardných postupov na výkon prevencie, štandardných diagnostických postupov a štandardných terapeutických postupov pre poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti a podporu prevencie“ (kód ITMS21+: 401405B874) je spolufinancovaný z prostriedkov Programu Slovensko.
Odborný garant projektu: prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FEFIM, FRCP
Odborný koordinátor: doc. MUDr. Peter Jackuliak, PhD., MPH, FEFIM, FRCP

Číslo ŠP	Dátum predloženia Komisii MZ SR pre ŠDTP	Status	Dátum účinnosti schválenia ministrom zdravotníctva SR
0310	*9. október 2025*	*schválený*	*1. november 2025*

Kľúčové slová
ambulantné ochranné liečenie, ústavné ochranné liečenie, psychická porucha, znalec

Používané skratky

aOL	ambulantné ochranné liečenie
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
NCMP	náhla cievna mozgová príhoda
OL	ochranné liečenie
PAL	protialkoholické liečenie
PST	psychoterapia
PTXL	protitoxikomanické liečenie
PZS	poskytovateľ zdravotnej starostlivosti
ŠDTP	štandardný diagnostický a terapeutický postup
TP	Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok
TZ	Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
úOL	ústavné OL
Z. z.	zbierka zákonov
ZD	zdravotná dokumentácia
ZS	zdravotná starostlivosť
ZZ	zdravotnícke zariadenie
OL PH	ochranné liečenie patologického hráčstva
OLPsy	ochranné liečenie psychiatrické
OLSex	ochranné liečenie sexuologické
PMÚ	probačný a mediačný úradník
OD	ochranný dohľad

Vymedzenie základných pojmov

Právne predpisy upravujúce výkon OL a posudzovanie zdravotného stavu pri odporúčaní na nariadenie OL

Zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Vyhláška č. 228/2018 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 160/2023 Z. z.
Vyhláška č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov v znení neskorších predpisov
Vyhláška č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy v znení neskorších predpisov
Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok
Zákon č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie a o zmene a doplnení niektorých zákonov
Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok
Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Znalec zapísaný v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov vedenom MS SR: fyzická alebo právnická osoba, ak v § 19 ods. 5 nie je ustanovené inak, splnomocnená štátom na vykonávanie činnosti podľa ZZTP, ktorá je:

1. zapísaná v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov - vykonáva svoju činnosť pre súd, iný orgán verejnej moci, fyzickú osobu alebo právnickú osobu (§ 2 ods. 4 ZZTP),
2. nezapísaná v zozname, ak je ustanovená podľa § 15 ZZTP (tzv. znalec, tlmočník alebo prekladateľ ustanovený „ad hoc“) – môže svoju činnosť vykonávať len pre súd alebo iný orgán verejnej moci (§ 2 ods. 5 ZZTP).

Zadávateľ úkonu znaleckej činnosti - § 2 ods. 1 ZZTP:

- súd alebo iný orgán verejnej moci - činnosť znalca, tlmočníka alebo prekladateľa pre potreby súdu na účel netrestného konania, činnosť pre potreby orgánov činných v trestnom konaní a pre potreby iných orgánov verejnej moci na účel správneho, daňového, colného alebo iného osobitného konania
- fyzická alebo právnická osoba - činnosť znalca, tlmočníka alebo prekladateľa na základe požiadaviek súkromnej sféry (posudky na účely katastrálneho konania, preklady vyžiadané inštitúciami z iných krajín a iné)

Úvod

Štandardný operačný postup sa zameriava na realizáciu ochranných liečení (OL) v podmienkach Slovenskej republiky, ktoré sú upravené primárne zákonom č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (TZ) a zákonom č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (TP). Ochranné liečenie sa vo všeobecnosti odporúča páchateľovi trestného činu, ktorého pobyt na slobode je nebezpečný z psychiatrického hľadiska. Ide o prípady, kedy bol trestný čin spáchaný v priamej súvislosti s prejavmi duševnej poruchy, ktorá viedla k podstatnému zníženiu alebo vymiznutiu jeho rozpoznávacej a/alebo ovládacej schopnosti. Z medicínskeho hľadiska musí byť účel OL dosiahnuteľný, s možnosťou terapeutického ovplyvnenia duševnej poruchy a pozitívnym postojom probanda k liečbe.

Rozhodovanie o ochrannom liečení, jeho zmene, prepustení z neho alebo jeho ukončení prináleží súdu. Liečenie môže prebiehať v ambulantnej (aOL) alebo ústavnej (úOL) forme. Medzi špecifické druhy patria protialkoholické liečenie (PAL), protitoxikomanické liečenie (PTXL), ochranné liečenie patologického hráčstva (OL PH), psychiatrické ochranné liečenie (OLPsy) a sexuologické ochranné liečenie (OLSex).

Dôležitou súčasťou systému je hodnotenie rizika, ktoré je kľúčové pre rozhodovanie o zmene formy liečenia, prepustení či ukončení OL. Pri zvýšenom riziku môže dôjsť k zmene formy liečenia z ambulantnej cez ústavnú až po detenciu. Detencia predstavuje najvyššiu úroveň zabezpečenia ochrany spoločnosti a prichádza do úvahy v prípadoch, keď liečená osoba napriek poskytovanej starostlivosti ohrozuje život alebo zdravie iných v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, alebo v prípade sexuologického OL, ak liečba nedosiahla účel a hrozí opakovanie trestného činu. Celý proces je riadený súdmi a úzko spolupracuje s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti (PZS).

Kompetencie

Lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatra (psychiater): diagnostika, tvorba individuálneho diagnostického plánu, tvorba individuálneho liečebného plánu, sledovanie stavu, komplexný manažment diagnostiky a zdravotnej starostlivosti, liečba, poskytovanie podpornej psychoterapie, edukácia.

Lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria (psychiater) s 5-ročnou praxou, psychiater so špecializáciou v špecializačnom odbore sexuológia (psychiater–sexuológ): diagnostika, tvorba individuálneho diagnostického plánu, tvorba individuálneho liečebného plánu,

sledovanie stavu, komplexný manažment diagnostiky a zdravotnej starostlivosti, liečba, poskytovanie podpornej psychoterapie, edukácia pri poskytovaní sexuologického aOL a úOL.

Lekár zaradený do špecializačného štúdia v špecializačnom odbore psychiatria: počas úOL realizuje diagnostiku, sledovanie stavu a liečbu pod supervíziou psychiatra.

Psychológ so špecializáciou v špecializačnom odbore klinická psychológia (klinický psychológ): psychodiagnostika, komplexné klinicko-psychologické vyšetrenie, diferenciálna diagnostika, poskytovanie psychoterapie.

Psychológ: podporné intervencie.

Psychoterapeut, t.j. psychiater / psychológ s certifikátom v certifikovanej pracovnej činnosti psychoterapia psychoterapeutické vedenie individuálnou aj skupinovou formou.

Psychiater, alebo psychológ s absolvovaným výcvikom v danom psycho-terapeutickom prístupe certifikovanom odbornou organizáciou v zmysle príslušnej platnej legislatívy psychoterapeutické vedenie individuálnou aj skupinovou formou.

Liečebný pedagóg: psychoedukácia a psychosociálna rehabilitácia v prípade indikácie doplňujúcej liečby.

Sestra: podávanie farmakoterapie, ošetrovateľské postupy.

Sestra so špecializáciou v špecializačnom odbore ošetrovateľská starostlivosť v psychiatrii: podávanie farmakoterapie, ošetrovateľské postupy, psychoedukácia, podporná psychoterapia.

Epidemiológia

Problematika forenznej psychiatrickej starostlivosti je dôležitou oblasťou, ktorej je potrebné venovať pozornosť z rôznych hľadísk. Jej riešenie si vyžaduje nadrezortnú spoluprácu viacerých subjektov, predovšetkým MZ SR, MS SR a MPSVaR SR. Potrebné je nielen zrealizovať legislatívne zmeny v tejto oblasti, vytvoriť štandardné diagnostické a liečebné postupy, ale aj zbierať a analyzovať epidemiologické údaje o OL, čo má v SR významné limitácie.

Chýba jednotnosť a koordinácia pri zbere a analýze údajov o OL. NCZI zbiera štatistické údaje o výskyte ambulantnej formy OL. MS SR eviduje výskyt všetkých foriem a druhov OL, avšak bez bližšieho vysvetlenia či analýzy.

Podľa údajov publikovaných NCZI v roku 2021 ambulantné OL podstúpilo 6 814 osôb, z čoho najvyšší podiel tvorili osoby v PAL (45,4 %) a PTXL OL (27,5 %). Ide o celkový počet pacientov podstupujúcich OL v danom roku, t. j. vrátane pokračujúcich z predchádzajúceho obdobia. Uvedené údaje sú k dispozícii za jednotlivé kraje SR a dostupné sú z rokov 2017 až 2021 (Tabuľka č. 1). Do roku 2017 sa sledovali len novoprijatí pacienti.

Tabuľka č. 1

Celkový počet pacientov podstupujúcich ambulantné OL v rokoch 2017 – 2021					
Slovenská republika	Počet osôb v ambulantnom OL				
	spolu	psychiatrickej	PAL	PTXL	sexuologickej
rok 2018	6750	2155	2738	1596	261
rok 2019	6405	1436	2780	1925	264
rok 2020	6200	1346	2915	1766	173
rok 2021	6 814	1 650	3 095	1 871	198

Zdroj: (upravené podľa NCZI: Ambulantná psychiatrická starostlivosť v Slovenskej republike 2018, 2019, 2020, 2021)

Aj výskumné aktivity v odbore psychiatria sa zameriavajú na OL s cieľom zefektívniť proces a zvýšiť účinnosť poskytovaného OL. Získané údaje sú tiež iba parciálne. Podľa Zelmana (2010) pri analýze dát z prieskumu pre Klub psychiatrických nemocníc bolo v psychiatrických ústavných zariadeniach v novembri 2010 realizovaných 173 OL (Tabuľka č. 2). Podľa autora tento počet v rozmedzí rokov 2010 – 2016 mierne narastal, čo dokumentovali údaje z Psychiatrickej nemocnice Hronovce, kde sa v mesiaci december v rokoch 2016 a 2010 realizovalo 16 vs 12 OL a v Psychiatrickej nemocnici Kremnica 41 vs 37 úOL.

Tabuľka č. 2

Počet realizovaných OL v ústavných psychiatrických zariadeniach v SR podľa druhu OL (Zelman 2010)				
Ochranné liečenia				
Zdravotnícke zariadenie	psychiatrické	sexuologické	PAL a PTXL	spolu podľa ZZ
PN Kremnica	27	1	9	**37**
PN Michalovce	2	0	2	**4**
PL Plešivec	11	1	5	**17**
PN Hronovce	9	0	3	**12**
PN Pezinok	25	3	9	**37**
PL Sučany	37	0	15	**52**
PN Veľké Záluzie	11	0	7	**18**
Spolu OL	**122**	**5**	**50**	**177**

Podľa údajov Analytického centra MS SR, uvádzaných v Štatistickej ročenke MS SR 2022, bolo v roku 2022 súhrnne uložených 1003 ambulantných a 596 ústavných OL. Ich počty v závislosti od kraja a druhu OL uvádza tabuľke č. 3.

Tabuľka č. 3

Prehľad o počte uložených OL v roku 2022										
Ochranné liečenia										
Kraj	psychiatrické		PAL		PTXL		sexuologické		iné	
	aOL	úOL	aOL	úOL	aOL	úOL	aOL	úOL	aOL	úOL
Bratislavský	23	8	24	14	86	34	0	3	1	0
Trnavský	10	6	36	15	51	25	3	1	4	0
Trenčiansky	20	12	87	41	59	29	3	0	1	0
Nitriansky	5	4	54	52	48	30	3	2	1	0
Žilinský	10	6	63	53	45	25	5	4	1	1
Banskobystrický	16	7	63	44	66	57	4	2	3	1
Prešovský	15	4	61	32	14	14	6	2	0	0
Košický	22	6	39	37	39	19	3	4	4	0
ŠTS	3	1	1	1	0	0	0	0	1	0
SR	124	54	428	289	408	233	27	18	16	2

Zdroj: (upravené podľa MS SR Štatistická ročenka 2022)

Analytické centrum MS SR uvádza aj dôvody nerealizácie OL, z ktorých vyplýva, že nedostatok kapacít je významným faktorom ovplyvňujúcim efektivitu procesu (Tabuľka č. 4).

Tabuľka č. 4

Prehľad o počte nerealizovaných OL v roku 2022						
Nerealizované OL						
Kraj	PAL	PTXL	psychiatrické	sexuologické	iné	spolu
Bratislavský	115	359	106	9	0	589
Trnavský	79	126	28	5	2	240
Trenčiansky	111	142	21	5	1	280
Nitriansky	106	109	19	0	0	234
Žilinský	48	36	12	7	0	103
Banskobystrický	108	133	33	12	1	287
Prešovský	117	34	28	15	0	194
Košický	87	71	23	14	0	195
ŠTS	2	0	2	0	0	4
SR	773	1010	272	67	4	2126

Zdroj: (upravené podľa MS SR Štatistická ročenka 2022)

Pri porovnaní počtu uložených OL v rokoch 2017 – 2022 je identifikovateľný stúpajúci trend, ktorý v ostatných dvoch rokoch stagnuje (Tabuľka č. 5).

Tabuľka č. 5

Počty uložených OL v rokoch 2017 až 2022

	psychiatrické		PAL		PTXL		sexuologické		spolu	
ROK	aOL	úOL	aOL	úOL	aOL	úOL	aOL	úOL	aOL	úOL
2017	71	51	390	283	199	162	14	14	674	510
2018	96	51	438	354	271	211	19	30	824	646
2019	112	53	399	341	338	272	25	27	874	693
2020	122	48	477	318	379	231	30	22	1008	619
2021	95	63	515	302	377	275	20	22	1007	662
2022	124	54	428	289	408	233	27	18	987	594

Zdroj: (upravené podľa MS SR Štatistická ročenka 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022)

O ukončovaní OL tiež nie sú k dispozícii presnejšie údaje. Z prieskumu psychiatrických nemocníc vyplýva viacero údajov, ktoré by bolo vhodné aktualizovať a analyzovať.
Aktuálne a presné údaje zozbierané z celého Slovenska sú predpokladom pre nastavenie efektívneho procesu realizácie OL. Práve v tejto oblasti môže štandardný postup prispieť k stanoveniu ukazovateľov, ktoré je potrebné sledovať.

I. KRITÉRIÁ PRE ODPORUČENIE OL

1. Vo všeobecnosti sa odporúča ochranné liečenie uložiť

- páchateľovi trestného činu (posudzovanému), ktorého **pobyt na slobode je nebezpečný** z psychiatrického hľadiska, tzn. že trestný čin spáchal v priamej súvislosti s prejavmi **duševnej poruchy**, ktorou trpí a ktorá viedla k **podstatnému zníženiu/vymiznutiu jeho rozpoznávacej a/alebo ovládacej schopnosti,**
- ak je možné z **medicínskeho hľadiska dosiahnuť účel OL**, t. j. treba vyhodnotiť, či je možnosť liečebného ovplyvnenia duševnej poruchy súčasnými liečebnými metódami a za daných podmienok (napr. pri demencii, mentálnej retardácii, či je možné splniť účel vzhľadom k závažnosti stavu),
- v prípade **nutnosti aktívnej spolupráce** pri liečbe (psychoterapia a pod.), ak je **postoj** probanda k OL **pozitívny** (napr. poruchy osobnosti (ak je indikovaná PST a je potrebná aktívna spolupráca), závislosti (nutný súhlas s PAL a PTLX)).

2. Spôsoby zmeny OL (rozhoduje o nich súd):

- **„ukončenie“** – ambulantného aj ústavného PAL / PTXL OL, OL PH, keď neplní svoj účel (§ 448 ods. 1 TP)
- **„prepustenie“** – z ústavného aj ambulantného OL, keď OL splnilo svoj medicínsky účel (§ 74 ods. 4 TZ, § 448 TP).
- **„zmena formy“** – z ústavnej formy na ambulantnú a naopak (§ 74 ods. 2 TZ).

2.1 Prepustenie z OL a jeho ukončenie

- **o prepustení** z OL alebo o jeho ukončení rozhodne na návrh prokurátora, obvineného alebo zdravotníckeho zariadenia alebo aj bez takého návrhu predseda senátu **súdu, v ktorého obvode sa OL vykonáva;** ak rozhoduje na návrh, rozhodne **najneskôr do 10 pracovných dní** od doručenia návrhu súdu (§ 448 ods. 2 TP).
- **„ukončenie" automatické bez rozhodnutia súdu** – PAL / PTXL OL ústavná po troch mesiacoch, ambulantná po 12 mesiacoch (§ 74 ods. 5 TZ), ale PZS bezodkladne informuje súd, ktorý OL uložil o skončení ochranného liečenia a jeho výsledkoch (§ 448 TP) v prípade, ak bolo predĺžené na návrh PZS (§ 446c TP) bezodkladne informuje **súd, ktorý o predĺžení rozhodol (miestne príslušný pre PZS)**

2.2 Upustenie od výkonu OL

O upustení od výkonu ochranného liečenia pred jeho začiatkom rozhodne **súd, ktorý ochranné liečenie uložil,** a to na verejnom zasadnutí alebo ak obvinený medzitým nastúpil alebo absolvoval uloženú odvykaciu alebo inú liečbu v niektorom zdravotníckom zariadení, na návrh ošetrujúceho lekára alebo aj bez takého návrhu **(§ 447 ods. 1 TP).**

Zákon č. 576/2004 Z. z. Zákon o zdravotnej starostlivosti

§ 12 Právne vzťahy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti

(1) Právny vzťah, ktorého predmetom je poskytovanie zdravotnej starostlivosti, vzniká na základe dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ktorú osoba uzatvorí s poskytovateľom, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 6 ods. 9).

(2) Poskytovateľ **môže odmietnuť** návrh na uzatvorenie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ak

a) by uzatvorením takejto dohody **prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie**,

b) **osobný vzťah** zdravotníckeho pracovníka k osobe, ktorej sa má zdravotnú starostlivosť poskytovať, alebo k jej zákonnému zástupcovi **nezaručuje objektívne hodnotenie** jej zdravotného stavu alebo

c) poskytovaniu zdravotnej starostlivosti bráni osobné presvedčenie zdravotníckeho pracovníka, ktorý má zdravotnú starostlivosť poskytovať.

Poskytovateľ OL má možnosť uplatniť si zákonný nárok u súdu na úhradu nezdravotníckych nákladov, ktoré mu zo zákona vzniknú s nariadením OL podľa ust. § 3 ods. 1 TP.

A tiež **zdravotnícke zariadenie, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva, alebo ošetrujúci lekár, má nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov spojených s podaním návrhu** na zmenu ochranného liečenia, prepustenie z ochranného liečenia alebo jeho ukončenie alebo spojených s vypracovaním správy vyžiadanej súdom alebo orgánom činným v trestnom konaní. **(§ 448b TP)**

II. PRE POSKYTOVATEĽOV ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI (PZS)

A. AMBULANTNÉ OL (aOL)

- **Ambulantné formy OLPsy a OLSex** uložené resp. zmenené z ústavnej formy po nadobudnutí účinnosti TZ sú **obligatórne spojené s uložením ochranného dohľadu** (OD), ktorý je realizovaný cestou probačných a mediačných úradníkov (PMÚ) (§ 76a ods. 1 a 2 TZ).
- OD **môže byť** uložený aj pri ambulantnej forme **OPAL, OPTXL a OL PH** (§ 76a ods. 3 TZ).
- **PZS môže navrhnúť súdu, ktorý uložil aOL** (pozor, nie tomu, v obvode ktorého sa aOL vykonáva), **uloženie OD** pacientovi, ak tento **nedodržiava režim** uloženého ambulantného ochranného liečenia (§ 460 ods. 4 TP).
- Pacientovi môže spolu s OD byť súdom **nariadená aj kontrola technickými prostriedkami (elektronický náramok).**

1. Pred výkonom aOL:
Vyhláška č. 543/2005 Z. z. MS SR o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy (V 543/2005):
§ 81 Výkon ambulantného ochranného liečenia
(1) Nariadenie výkonu ambulantného ochranného liečenia zašle súdny tajomník zdravotníckemu zariadeniu príslušnému pre túto formu liečenia podľa bydliska alebo pobytu osoby, ktorej bolo ochranné liečenie uložené, v dvoch vyhotoveniach spolu s jedným odpisom znaleckého posudku alebo odborného lekárskeho vyjadrenia a jedným rovnopisom rozhodnutia, ktorým bolo uložené. Po dohode so správou zdravotníckeho zariadenia určí súdny tajomník termín, do ktorého sa má výkon ochranného liečenia začať.

Postup PZS:
SÚD (nariadi aOL a určí termín, dokedy sa má aOL začať) → **PACIENT** (má povinnosť dostaviť sa na zahájenie výkonu aOL) → **PZS** (oznámi súdu/PMÚ, že sa pacient dostavil a kedy) → **SÚD** (informáciu prijíma).

Pri dohode súdneho tajomníka s PZS o termíne, do ktorého sa má aOL začať, je možné argumentovať pri výbere konkrétneho termínu začatia aOL prekročením kapacity aOL, alebo zaujatosťou analogicky ako je to v ust. § 12 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z. alebo oznámiť, že špecializované zariadenie nie je určené na výkon druhu aOL nariadeného súdom – **SÚD** (rozhodne).

2. Začatie aOL:
Postup PZS voči súdu - na osobitnú žiadosť súdu oznámi:

- **súdu, ktorý nariadil aOL:**
  - začiatok aOL (§ 81 ods. 2 vyhl. č. 543/2005 Z. z. + § 445 ods. 1 TP)
  - ak u osoby aktuálny **zdravotný stav neodôvodňuje** začatie aOL, navrhne upustenie od jeho realizácie (§ 447 ods. 1 TP)

- **súdu, ktorý je miestne príslušný k miestu PZS:**
  - ak pacient bez akceptovateľného odôvodnenia (napr. hospitalizácia, akútne somatické ochorenie a pod.) **nenastúpi na aOL,**
  - ak sa osoba **odmieta podrobiť** aOL (§ 81 ods. 2 vyhl. č. 543/2005 Z.z.),

- ak sa ukáže ďalší **pobyt liečenej osoby na slobode nebezpečný** – **prevoz na hospitalizáciu** (zákon 576/2004) a/alebo návrh súdu na vydanie predbežného opatrenia (446/4 TP) a/alebo zvážiť možnosť navrhnúť súdu **zmenu formy** aOL na ústavnú (§ 446/1 TP),
- ak sa dodatočne zistí, že vzhľadom na povahu ochorenia a liečebné možnosti **nemožno očakávať splnenie účelu** aOL – len pri OPAL OPTXL – návrh na ukončenie aOL (§ 448/1 TP),
- ak u osoby aktuálny **zdravotný stav odôvodňuje** zmenu formy (spôsobu – ambulantná – ústavná a vice versa) alebo druhu OL, PZS navrhne zmenu aOL, (§ 446/1 TP).

Postup PZS vo vzťahu k pacientovi:
PZS poskytne pacientovi, ktorého prijíma do aOL, **poučenie**, ktoré obidvaja podpíšu (tzn. nepodpisuje informovaný súhlas podľa §6 576/2004).
Toto poučenie obsahuje v minimálnom rozsahu:

- vysvetlenie liečebného postupu podľa druhu aOL spolu s právami a povinnosťami (vrátane informácie o povinnosti zúčastňovať sa plánovaných kontrolných vyšetrení aOL),
- podmienky liečebného režimu (napr. pravidelné kontroly, postup v prípade, ak sa pacient nemôže dostaviť v určený deň na kontrolu, nutnosť pravidelného užívania odporučených liekov s možnou kontrolou ich podávania, dodržiavanie abstinencie alkoholu a iných psychoaktívnych látok a pod.) a upozornenie, že nedodržiavanie liečebného režimu PZS hlási PMÚ
- predpokladanú dĺžku aOL – možnosť prepustenia z aOL,
- možnosť zmeny aOL na ústavnú formu,
- informáciu o marení aOL,
- informáciu o nutnosti oboznámiť poskytovateľa o zmene zdravotného stavu (napr. hospitalizácii),
- sexuologické aOL: v prípade indikácie chemickej alebo chirurgickej kastrácie pacient po oboznámení vyjadrí svoj súhlas s týmto druhom liečby.

Podpísaný dokument zostáva súčasťou zdravotnej dokumentácie pacienta.

V zdravotnej dokumentácii (ZD) sa **zaznamená aj prípadný nesúhlas pacienta** podpísať poučenie, alebo s individuálnym liečebným postupom, napriek nemu však v **ochrannom liečení musí pokračovať (je nariadené súdom)**. Pokiaľ **existuje viacero adekvátnych liečebných postupov** (napr. výber konkrétneho depotného preparátu, výber konkrétnej liečebnej metódy), má byť pacientovi po náležitom poučení **umožnené si z nich vybrať**. Ak pacient, ktorému bolo súdom uložené aOL pre závislosť, s liečbou v ambulancii poskytovateľa nesúhlasí a odmieta pri liečbe spolupracovať, oznámi to poskytovateľ príslušnému súdu.

3. Priebeh aOL
Postup PZS vo vzťahu k pacientovi:

- Terapia a postup podľa diagnózy – podľa **ŠDTP**.
- Ak v priebehu aOL dôjde k zmene zdravotného stavu, ktorá si vyžiada **hospitalizáciu** (psychiatrickú, somatickú), pacient bezodkladne oznámi poskytovateľovi aOL ukončenie tejto hospitalizácie a poskytovateľ aOL mu určí termín najbližšej **ambulantnej kontroly** (pacient bol na začiatku aOL poučený o nutnosti informovať poskytovateľa o hospitalizácii).
- Zdravotné **výkony, ktoré nesúvisia s aOL** prebiehajú rovnako **ako u iných pacientov** (t.j. so súhlasom pacienta, pokiaľ nejde o liečbu život ohrozujúcich stavov).

PZS v zázname v zdravotnej dokumentácii pacienta v aOL sa vyjadrí k:

- dodržiavaniu liečebného režimu,
- užívaniu liekov podľa odporúčaní, vrátane vyhodnocovania risk/benefit a odôvodnenia liečby,
- náhľadu k ochoreniu,
- ne/užívaniu psychoaktívnych látok,
- adekvátnym copingovým schopnostiam,
- výskytu agresívnych prejavov a iných porúch správania,
- sociálnym schopnostiam a zázemiu,
- **vrátane heteroanamnestickej** validizácie týchto údajov, ak je možná.

Pri psychiatrickom a sexuologickom aOL je vhodné použiť aj hodnotiaci inštrument (validizovaný, štandardizovaný) a podľa neho posudzovať dynamiku stavu.

Postup PZS voči súdu

PZS oznámi súdu, ktorý je **miestne príslušný k miestu poskytovateľa**:

- ak osoba **nedodržiava liečebný režim,** oznámi túto skutočnosť PMÚ a/alebo navrhne súdu **zmenu formy OL na ústavnú** a/alebo navrhne súdu **uloženie OD,**
- ak sa liečená osoba **odmieta podrobiť** aOL – môže navrhnúť aj **zmenu formy** OL,
- ak dochádza **k zhoršeniu zdravotného stavu** a/alebo aOL **neplní svoj medicínsky účel** (hodnotenie max. po 1 roku trvania aOL) – môže navrhnúť aj **zmenu formy** OL,
- ak sa ukáže ďalší pobyt liečenej osoby z dôvodu závažnej duševnej poruchy **na slobode nebezpečný,** zariadi **prevoz na hospitalizáciu** (zákon 576/2004) a/alebo podá návrh súdu na vydanie predbežného opatrenia na umiestnenie do zdravotníckeho zariadenia (§ 446 ods. 4 TP) a/alebo zváži možnosť navrhnúť súdu **zmenu formy** aOL na ústavnú (§ 446 ods. 1 TP),
- ak sa dodatočne zistí, že vzhľadom na povahu ochorenia a liečebné možnosti **nemožno očakávať splnenie medicínskeho účelu** aOL,
- ak u liečenej osoby **aktuálny zdravotný stav** neodôvodňuje pokračovanie v aOL, navrhne zmenu formy OL, prepustenie, ukončenie aOL alebo zmenu druhu OL.

4. Zmena formy, prepustenie a ukončenie aOL

4.1 Hodnotenie rizika

Principiálny rozdiel medzi ochranným liečením a bežnou liečbou je v hodnotení rizika. Kým pri bežnom liečení sa toto ukončuje v prípade, ak pominú príznaky ochorenia alebo pacient si ďalej neželá pokračovať, resp. v prípade napr. nedobrovoľnej hospitalizácie, ak pominie riziko ohrozenia seba alebo svojho okolia. Pri ochrannom liečení je nevyhnutné sa riadiť účelom liečenia, teda aj potenciálnym rizikom pri prerušení liečby resp. pri zmene jej formy.

Rozhodovanie o podaní návrhu na zmenu formy, prepustenie či ukončenie OL je proces, ktorý si vyžaduje hodnotenie tohto rizika. Pri zvýšení takéhoto rizika pripadá do úvahy zmena formy liečenia v hierarchii od ambulantnej cez ústavnú až po detenciu. V opačnom prípade ukončenie či prepustenie z liečenia alebo zmena formy liečenia v opačnom poradí.

Hodnotenie rizika teda musí byť súčasťou zdravotnej dokumentácie v prípade podávania lekárskej správy pre účely rozhodovania súdov a tiež prílohou k návrhu vo vyššie uvedených situáciách.

Takýto záznam má obsahovať:

1. Klinické zhodnotenie stavu
2. Posúdenie individuálnych protektívnych faktorov
3. Posúdenie individuálnych rizikových faktorov
4. Prognostickú úvahu so zohľadnením vplyvu týchto faktorov pri realizovaní zmeny formy liečby, prepustenia či ukončenia liečenia.
5. Pri psychiatrickom a sexuologickom OL je možné použiť aj hodnotiaci inštrument (validizovaný, štandardizovaný) a podľa neho posudzovať dynamiku stavu.

Pri sexuologickom OL je hodnotenie rizika okrem toho aj integrálnou súčasťou štandardného postupu a predpokladom manažmentu liečby – viď Štandardný postup pre diagnostiku a komplexný manažment zdravotnej starostlivosti parafilných porúch u dospelých mužov.

PZS má v takomto prípade nárok na uplatnenie si nevyhnutných výdavkov spojených s vypracovaním takejto správy. (§ 448b TP „Zdravotnícke zariadenie, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva, alebo ošetrujúci lekár, má nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov spojených s podaním návrhu na zmenu ochranného liečenia, prepustenie z ochranného liečenia alebo jeho ukončenie alebo spojených s vypracovaním správy vyžiadanej súdom alebo orgánom činným v trestnom konaní.)

4.2 Zmena formy OL z ambulantnej na ústavnú – kritériá:

– ak aOL neplní medicínsky účel, PZS aOL zváži podanie návrhu na zmenu formy aOL na ústavnú (podľa ust. § 74 ods. 2 TZ zmenu formy OL nariadi súd, ak možno vzhľadom na povahu choroby a liečebné možnosti očakávať, že účel splní iná forma liečenia, t. j. ak má odsúdený nariadenú aOL, v návrhu pre súd PZS uvedie, že aOL neplní medicínsky účel, ale možno očakávať, že ho splní úOL).

Predĺženie OPAL, OPTXL alebo OL PH

V prípade, **ak pacient nemohol aOL vykonávať** (§ 446c TP - napr. bol počas jeho výkonu práceneschopný alebo pre inú prekážku), môže PZS navrhnúť predĺženie výkonu aOL najviac o tri mesiace. Návrh musí podať **súdu miestne príslušnému poskytovateľovi** do doby 10 dní pred uplynutím doby liečenia, o predĺžení rozhoduje súd.

Prepustenie z aOL (je splnený účel) – kritériá:

- ak došlo k **uzdraveniu,**
- v prípade psychiatrického aOL, ak **je stav stabilizovaný**, t. j. nedošlo k dekompenzácii psychickej poruchy min. 1 rok, prítomná je dostatočná kritickosť k ochoreniu a potrebe liečby, ochota pokračovať v dobrovoľnej liečbe podporená spoluprácou pri aOL,
- v prípade aOL PAL/PTXL a OL PH **po 1 roku súvislej abstinencie** (ale skôr ako uplynie 12 mesiacov aOL) v nechránenom prostredí (nie v nemocnici, nie vo väzení) a už nie sú splnené diagnostické kritériá pre závislosť (nie je potrebné ďalej pokračovať v liečbe),
- pri sexuologickom aOL: nutné je znalecké posúdenie po min. 5 rokoch stabilizácie stavu, je nutné individuálne posúdenie aj vzhľadom na charakter trestnej činnosti.

Po **nadobudnutí právoplatnosti súdneho rozhodnutia o prepustení** pacienta z aOL resp. **po uplynutí doby 12 mesiacov od zahájenia aOL OPAL, OPTXL alebo OL PH**, **ukončí** poskytovateľ aOL a vyznačí to v ZD. Ak je naďalej vhodné pokračovanie v liečbe, postupuje ako u každého iného pacienta.

Po automatickom ukončení **OPAL, OPTXL alebo OL PH PZS PZS** (ak bolo ukončené bez jeho predĺženia podľa § 446c) bezodkladne **informuje súd, ktorý OL uložil,** o skončení ochranného liečenia a jeho výsledkoch (§ 448 TP). V prípade ak bolo liečenie predĺžené podľa §446c TP, bezodkladne informuje **súd miestne príslušný PZS.**

Ukončenie aOL (nie je možné naplniť medicínsky účel) - kritériá:

- ak aOL **neplní svoj účel** a **nie je predpoklad, že opätovná zmena** na ústavnú formu OL **splní z medicínskeho hľadiska** svoj účel (jej potenciál bol už v minulosti vyčerpaný, napr. pri u PAL a PTLX, alebo po ústavnej OL – neplní účel ambulantné OL (napr. organická porucha) – opätovné ústavné OL zabezpečí len ochranu spoločnosti, ale nie medicínsky účel),
- v prípade, ak sa pre závažnú ireverzibilnú zmenu zdravotného stavu podstatne **zmení schopnosť podrobiť sa aOL** (napr. vážne onkologické ochorenie, demencia po NCMP a pod.).

B. ÚSTAVNÉ OL (úOL)

1. Pred výkonom úOL:

Vyhláška č. 543/2005 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy (V 543/2005):

§ 80 Výkon ochranného liečenia v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti

(1) Nariadenie výkonu ochranného liečenia v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti zašle súdny tajomník tomuto zariadeniu príslušnému podľa bydliska alebo pobytu osoby, ktorá sa má ochrannému liečeniu podrobiť, v dvoch vyhotoveniach spolu s jedným odpisom znaleckého posudku alebo odborného lekárskeho vyjadrenia a jedným rovnopisom rozhodnutia, ktorým bolo ochranné liečenie uložené. Po dohode so správou zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti **určí súdny tajomník deň nástupu na ochranné liečenie**. Súčasne upozorní správu zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, že k zmene ochranného liečenia z ústavného na ambulantné alebo k prepusteniu z ochranného liečenia podľa osobitného predpisu môže dôjsť len na základe právoplatného rozhodnutia okresného súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie vykonáva, a požiada, aby tomuto súdu bola bezodkladne podaná správa, ak nastanú dôvody pre niektoré z týchto opatrení. Ďalej požiada, aby **zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti oznámilo súdu, ktorý výkon ochranného liečenia nariadil, či osoba, ktorej bolo ochranné liečenie uložené, nastúpila v určenej dobe jeho výkon.**

(2) Súdny tajomník vyzve osobu, ktorej bolo ochranné liečenie uložené, aby jeho výkon nastúpila v príslušnom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti v určenom termíne. Ak nie je táto osoba spôsobilá na právne úkony, urobí tak prostredníctvom jej zákonného zástupcu. Ak nie je osoba, ktorá sa má podrobiť ochrannému liečeniu, nebezpečná pre svoje okolie, môže jej poskytnúť potrebnú lehotu na obstaranie jej záležitostí.

(3) Ak nenastúpi osoba, ktorej bolo uložené ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, na výkon ochranného liečenia v určenom termíne alebo ak je nebezpečná pre svoje okolie, požiada súdny tajomník o jej dodanie do zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti okresné riaditeľstvo Policajného zboru podľa miesta bydliska alebo miesta pobytu osoby.

Postup PZS:
SÚD (nariadi úOL a súdny tajomník vyzve na určený deň osobu na nástup výkonu OL) → **PACIENT** (má povinnosť dostaviť sa na zahájenie výkonu úOL) → **PZS** (oznámi súdu, že sa pacient dostavil a kedy) → **SÚD** (informáciu prijíma).

Pri dohode súdneho tajomníka s PZS o dni nástupu na úOL je možné dohodnúť konkrétny dátum, kedy PZS umožní nástup na úOL s prihliadnutím na naplnenú kapacitu úOL v ústavnom zariadení, alebo zaujatosťou analogicky ako je to v ust. § 12 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z., alebo oznámiť, že špecializované zariadenie nie je určené na výkon daného druhu úOL nariadeného súdom – **SÚD** (rozhodne).

2. Začatie úOL:
Po dohode so správou ústavného PZS súd určí nástup výkonu úOL.

Postup PZS voči súdu - na osobitnú žiadosť súdu oznámi:
- **súdu, ktorý nariadil úOL:**
  - začiatok úOL (§ 80 ods. 1 vyhl. č. 543/2005 Z. z.),
  - že pacient nenastúpil na určený termín.

Postup PZS vo vzťahu k pacientovi:
PZS poskytne pacientovi, ktorého prijíma do úOL, **poučenie**, ktoré potvrdí podpisom pacient aj prijímajúci lekár (t. j. pacient nepodpisuje informovaný súhlas podľa § 6 zákona č. 576/2004) v minimálnom rozsahu:
- podľa druhu úOL vysvetlenie liečebného postupu spolu s právami a povinnosťami,
- predpokladanú dĺžku úOL – možnosť prepustenia z úOL, v prípade OPAL, OPTXL a OL PH aj možnosť predĺženia OL (§ 446c TP)
- možnosť zmeny úOL na ambulantnú formu po splnení účelu úOL,
- informáciu o liečebnom postupe a možnom marení úOL,
- sexuologické úOL: v prípade indikácie chemickej alebo chirurgickej kastrácie pacient po oboznámení vyjadrí svoj súhlas s týmto druhom liečby.

Podpísaný dokument zostáva súčasťou zdravotnej dokumentácie pacienta.

V zdravotnej dokumentácii (ZD) sa **zaznamená aj prípadný nesúhlas pacienta** podpísať poučenia, alebo nesúhlas s individuálnym liečebným postupom, napriek tomu však v **ochrannom liečení musí pokračovať (je nariadené súdom)**. Pokiaľ **existuje viacero adekvátnych liečebných postupov** (napr. výber konkrétneho depotného preparátu, výber konkrétnej liečebnej metódy), má byť pacientovi po náležitom poučení **umožnené si z nich vybrať**.

Ak pacient, ktorému bolo súdom uložené úOL OPAL, OPTXL alebo OL PH, s liečbou v ústavnom zariadení nesúhlasí a odmieta pri liečbe spolupracovať, navrhne poskytovateľ príslušnému súdu ukončenie úOL (podľa § 448 TP v spojení s § 74 ods. 2 TZ).

3. Priebeh úOL
Postup PZS vo vzťahu k pacientovi:
- Terapia a postup podľa diagnózy – podľa **ŠDTP**.
- Ak v priebehu úOL dôjde k zmene zdravotného stavu, ktorá si vyžiada **hospitalizáciu u iného PZS** (psychiatrickú, somatickú), výkon úOL sa preruší po dobu tejto hospitalizácie.

V prepúšťacej správe poskytovateľa úOL je potrebné zdôrazniť, že pacient vykonáva úOL a po ukončení hospitalizácie musí byť bezodkladne preložený späť na pokračovanie výkonu úOL. Zároveň poskytovateľ úOL oznámi miestne príslušnému súdu, že došlo k hospitalizácii pacienta v inom zdravotníckom zariadení a aj následné pokračovanie úOL.

- Zdravotné **výkony, ktoré nesúvisia s úOL** prebiehajú rovnako **ako u iných pacientov** (t. j. so súhlasom pacienta, pokiaľ nejde o liečbu život ohrozujúcich stavov).
- Pacientovi môže byť umožnené počas výkonu úOL absolvovať probatórnu priepustku, ktorá je súčasťou jeho terapeutického plánu (pacienta je potrebné poučiť o priebehu priepustky a zaznamenať túto informáciu v jeho zdravotnej dokumentácii).

Záznam o priebehu úOL v zdravotnej dokumentácii pacienta má obsahovať vyjadrenie sa PZS k:

- dodržiavaniu liečebného režimu,
- užívaniu liekov podľa odporúčaní, vrátane vyhodnocovania risk/benefit a odôvodnenia liečby,
- náhľadu k ochoreniu,
- ne/užívaniu psychoaktívnych látok,
- adekvátnym copingovým schopnostiam,
- výskytu agresívnych prejavov a iných porúch správania,
- sociálnym schopnostiam a zázemiu,
- **vrátane heteroanamnestickej** validizácie týchto údajov, ak je možná.

Pri psychiatrickom a sexuologickom úOL je vhodné použiť aj hodnotiaci inštrument (validizovaný, štandardizovaný) a podľa neho posudzovať dynamiku stavu.

Postup PZS voči súdu:

PZS oznámi súdu, ktorý je **miestne príslušný k miestu poskytovateľa**:

- ak sa liečená osoba **odmieta podrobiť** úOL: a zároveň v prípade PAL / PTXL môže PZS navrhnúť súdu **ukončenie** úOL (§ 448 ods. 1 TP),
- ak dochádza **k zhoršeniu zdravotného stavu**, alebo úOL **neplní svoj medicínsky účel** (hodnotenie max. po 1 roku trvania úOL) a zároveň: v prípade PAL / PTLX môže PZS navrhnúť súdu **ukončenie OL** (§ 448 ods. 1 TP + 74 ods. 2 TZ),
- ak sa dodatočne zistí, že vzhľadom na povahu ochorenia a liečebné možnosti **nemožno očakávať splnenie medicínskeho účelu úOL**: a zároveň môže PZS navrhnúť súdu **ukončenie** OL,(§ 448 ods. 1 TP + 74 ods. 5 TZ),
- ak u liečenej osoby **aktuálny zdravotný stav** neodôvodňuje pokračovanie v úOL: a zároveň navrhne PZS súdu **zmenu formy** úOL na ambulantnú; ak splnilo medicínsky účel, navrhne PZS súdu **prepustenie** z OL; ak neplní svoj účel, navrhne PZS súdu **ukončenie** úOL, (§ 80 ods. 1 vyhl. č. 543/2005 Z. z., § 448 TP, § 74 TZ),
- ak liečená osoba napriek adekvátnej zdravotnej starostlivosti, poskytovanej počas dostatočnej doby, **svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb** v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, kde vykonáva úOL, PZS navrhne súdu umiestnenie páchateľa do detenčného ústavu (§ 81 ods. 3 TZ), v prípade rizika z premeškania môže PZS podať na súd aj návrh na predbežný príkaz na umiestnenie do detencie (§ 462 ods. 4 TP),
- v prípade OLSex ak OL nedosiahlo svoj účel a v budúcnosti hrozí opakovanie spáchaného činu alebo obdobného činu PZS navrhne súdu umiestnenie páchateľa do detenčného ústavu (§ 81 ods. 4 TZ).

4. Zmena formy, prepustenie a ukončenie úOL

4. 1 Hodnotenie rizika

Principiálny rozdiel medzi ochranným liečením a bežnou liečbou je v hodnotení rizika. Kým pri bežnom liečení sa toto ukončuje v prípade ak pominú príznaky ochorenia alebo pacient si ďalej neželá pokračovať, resp. v prípade napr. nedobrovoľnej hospitalizácie, ak pominie riziko ohrozenia seba alebo svojho okolia. Pri ochrannom liečení je nevyhnutné sa riadiť účelom liečenia, teda aj potenciálnym rizikom pri prerušení liečby resp. pri zmene jej formy.

Rozhodovanie o podaní návrhu na zmenu formy, prepustenie či ukončenie OL je proces, ktorý si vyžaduje hodnotenie tohto rizika. Pri zvýšení takéhoto rizika pripadá do úvahy zmena formy liečenia v hierarchii od ambulantnej cez ústavnú až po detenciu. V opačnom prípade ukončenia či prepustenie z liečenia alebo zmena formy liečenia v opačnom poradí.

Hodnotenie rizika teda musí byť súčasťou zdravotnej dokumentácie v prípade podávania lekárskej správy pre účely rozhodovania súdov a tiež prílohou k návrhu vo vyššie uvedených situáciách.

Takýto záznam má obsahovať:

1. Klinické zhodnotenie stavu
2. Posúdenie individuálnych protektívnych faktorov
3. Posúdenie individuálnych rizikových faktorov
4. Prognostickú úvahu so zohľadnením vplyvu týchto faktorov pri realizovaní zmeny formy liečby, prepustenia či ukončenia liečenia.
5. Pri psychiatrickom a sexuologickom OL je možné použiť aj hodnotiaci inštrument (validizovaný, štandardizovaný) a podľa neho posudzovať dynamiku stavu.

Pri sexuologickom OL je hodnotenie rizika okrem toho aj integrálnou súčasťou štandardného postupu a predpokladom manažmentu liečby – viď Štandardný postup pre diagnostiku a komplexný manažment zdravotnej starostlivosti parafilných porúch u dospelých mužov.

PZS má v takomto prípade nárok na uplatnenie si nevyhnutných výdavkov spojených s vypracovaním takejto správy. (§ 448b TP „Zdravotnícke zariadenie, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva, alebo ošetrujúci lekár, má nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov spojených s podaním návrhu na zmenu ochranného liečenia, prepustenie z ochranného liečenia alebo jeho ukončenie alebo spojených s vypracovaním správy vyžiadanej súdom alebo orgánom činným v trestnom konaní.)

4.2 Zmena úOL na aOL - kritériá:

– ak úOL splnilo medicínsky účel, PZS úOL zváži podanie návrhu na zmenu formy na ambulantnú (podľa ust. § 74 ods. 1 TZ zmenu formy OL nariadi súd, ak možno vzhľadom na povahu choroby a liečebné možnosti očakávať, že účel splní iná forma liečenia, t. j. ak má odsúdený nariadenú úOL, treba uviesť, že účel splní aj aOL).

Predĺženie OPAL, OPTXL alebo OL PH

V prípade **ak pacient nemohol úOL vykonávať** (napr. bol počas jeho výkonu práceneschopný alebo pre inú prekážku) môže PZS navrhnúť súdu, ktorý je miestne príslušný PZS, predĺženie výkonu úOL najviac o tri mesiace. Návrh musí podať do doby 10 dní pred uplynutím doby liečenia, o predĺžení rozhoduje súd.

Prepustenie z úOL (je splnený účel) – kritériá:

- **PZS dáva návrh na súd (miestne príslušný PZS) na prepustenie z OL, ak bol splnený medicínsky účel OL (ust. § 448 ods. 2 TP a § 74 ods. 4 TZ),**
- ak došlo k **uzdraveniu,**
- v prípade, ak sa pre závažnú ireverzibilnú zmenu zdravotného stavu podstatne **zmení schopnosť podrobiť sa úOL** (napr. vážne onkologické ochorenie, demencia po NCMP a pod.),
- v prípade psychiatrického úOL, ak **je stav stabilizovaný**, prítomná je dostatočná kritickosť k ochoreniu a potrebe ďalšej dobrovoľnej ambulantnej liečby,
- v prípade PAL/PTXL a PL PH **sa úOL ukončuje po troch mesiacoch, ak nebola predtým ukončená a nebol podaný návrh na jej predĺženie.**

Po **nadobudnutí právoplatnosti súdneho rozhodnutia o prepustení** pacienta z úOL, **prepustí** pacienta z úOL, vyznačí to v ZD a tiež uvedie v prepúšťacej správe, tiež odporučí ďalší postup.

Po automatickom ukončení **OPAL, OPTXL alebo OL PH PZS** bezodkladne **informuje súd, ktorý OL uložil** o skončení ochranného liečenia a jeho výsledkoch (§ 448 TP). V prípade predĺženia úOL (§ 446c TP) informuje o skončení OL a jeho výsledkoch **súd, ktorý rozhodol o predĺžení (miestne príslušný).**

Ukončenie úOL (nie je možné naplniť medicínsky účel) - kritériá:

- ak úOL **neplní svoj účel** a **nie je predpoklad, že ho z medicínskeho hľadiska bude plniť** (jeho potenciál bol už v minulosti vyčerpaný, napr. pri PAL a PTLX). (§ 448 ods. 2 TP + § 74 ods. 2 TZ)

Po **nadobudnutí právoplatnosti súdneho rozhodnutia o ukončení úOL**, **ukončí** PZS poskytovanie úOL a vyznačí to v ZD a tiež uvedie v prepúšťacej správe.

III. PRE POSUDZOVANIE ZDRAVOTNÉHO STAVU V ŠPECIALIZAČNOM ODBORE PSYCHIATRIA A V ŠPECIALIZAČNOM ODBORE SEXUOLÓGIA

A. AMBULANTNÉ (aOL) A ÚSTAVNÉ OL (úOL)

Kritériá pre neodporučenie OL – ak sa nedá očakávať, že OL splní svoj účel z medicínskeho hľadiska:

1. pretože **nie je možné z medicínskeho hľadiska očakávať liečebné ovplyvnenie** súčasnými liečebnými metódami a za daných podmienok (napr. poruchy osobnosti, demencie, MR, je potrebné posúdiť, či je vzhľadom k stupňu mentálnej a mravnej vyspelosti (úrovne) možné dosiahnuť zmenu stavu (ireverzibilita organických zmien a pod.)).
2. pretože ťažisko liečebného ovplyvnenia spočíva **v aktívnej spolupráci** pri liečbe (psychoterapia a pod.):
   - a **postoj** probanda k ochrannému liečeniu je **negatívny** (závislosti),
     ALEBO
   - a **nie je schopný z medicínskeho hľadiska profitovať** z ochranného liečenia (napr. pre kognitívny deficit, v minulosti už absolvoval PAL/PTXL).

Kritériá pre odporučenie druhu OL (psychiatrické, PAL/PTXL, sexuologické):

- podľa stanovenej **diagnózy,**
- v prípade **duálnej diagnózy**: **prednostne** sa indikuje **psychiatrické OL** (liečbu závislosti bude riešiť poskytovateľ, u ktorého bude prebiehať OL),
- pri **sexuálnom delikte**, ak je kriminálne správanie **spôsobené inou duševnou poruchou**, prednostne sa indikuje **liečenie tejto inej duševnej poruchy** (napr. psychiatrické, alebo PAL, PTXL),
- kombinácie viacerých druhov OL: **sú možné.**

Pri odporúčaní **OPAL, OPTXL a/ alebo OL PH** pri trestných činoch, pri ktorých existuje predpoklad podmienečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody **(podmienečný trest)** existuje možnosť navrhnutia uloženia:
Obmedzenia v **zákaze požívania alkoholických** nápojov a iných návykových látok alebo **účasti na hazardných hrách, hrania na hracích automatoch a uzatvárania stávok** a tiež **povinnosti v príkaze podrobiť sa liečeniu závislosti od návykových látok**, ak mu nebolo uložené ochranné liečenie, ktoré môžu efektívne nahradiť návrh uloženia OL.

Návrh pri posudzovaní odporučenia OL:

- **individuálne treba zvažovať vzájomný vzťah zistenej psychickej poruchy a povahy skutku,**
- **podľa charakteru a vyhodnotenia závažnosti psychickej poruchy,**
- **podľa potreby použitia liečebných postupov (ŠDTP),**
- **podľa nasledujúcich kritérií:**

Kritériá pre odporučenie aOL: ak sa **dá predpokladať spolupráca pri aOL**:

- dodržiavanie liečebného režimu – absolvovať kontrolné vyšetrenia,
- užívanie liekov podľa odporúčaní,
- náhľad k ochoreniu,

- schopnosť abstinencie psychoaktívnych látok,
- adekvátne copingové schopnosti
- nemá agresívne prejavy a iné poruchy správania,
- má sociálne schopnosti a zázemie,
- **v prípade PAL/PTXL,** ak je **prítomná závislosť** a zároveň **súhlasí** s týmto druhom liečby (v prípade nesúhlasu je potrebné poučiť probanda o dobrovoľnej liečbe a zvážiť individuálne okolnosti prípadu – či má aOL potenciál napriek nesúhlasu splniť svoj medicínsky účel),
- v prípade **sexuologickej OL**: sa odporúča pri kontaktných závažných trestných činoch, resp. z medicínskeho hľadiska pri závažnom type deviácie začínať **preferenčne ústavnou** formou OL.

Kritériá pre odporučenie úOL: ak sa ne**dá predpokladať spolupráca** pri aOL:
- nedodržiavanie liečebného režimu – absolvovať kontrolné vyšetrenia,
- neužívanie liekov podľa odporúčaní,
- chýba náhľad k ochoreniu,
- užívanie psychoaktívnych látok,
- nedostatočné copingové schopnosti
- agresívne prejavy a iné poruchy správania,
- chýbajúce sociálne schopnosti a zázemie,
- **v prípade PAL/PTXL** vo všeobecnosti sa neodporúča úOL, avšak vždy je potrebné zvážiť individuálne okolnosti prípadu – či má úOL vyšší potenciál splniť svoj medicínsky účel ako aOL – vždy je potrebná spolupráca,
- v prípade **sexuologickej OL**: pri kontaktných závažných trestných činoch, alebo pri závažnom type deviácie.

Zmena formy OL

Kritériá pre zmenu formy OL z ústavnej na ambulantnú:
- vyjadrenie poskytovateľa OL ústavnou formou k zmene OL na ambulantné je pozitívne,
- psychický stav pacienta je stabilizovaný do takej miery, ktorá umožňuje ambulantnú liečbu,
- ak sa dá predpokladať spolupráca pacienta pri aOL (pozitívny postoj probanda k ambulantnému ochrannému liečeniu, dodržiavanie liečebného režimu, užívanie liekov podľa odporúčaní, náhľad k ochoreniu, neužívanie psychoaktívnych látok, adekvátne copingové schopnosti, agresívne prejavy a iné poruchy správania, sociálne schopnosti a zázemie,
- sexuologické OL – **vždy je potrebný znalecký posudok**. V prípade chemickej alebo chirurgickej kastrácie (tlmiaca antiandrogénová liečba), ak pacient súhlasí s jej pokračovaním, pričom nie je potrebné realizovať opätovne PPG, pretože ide o celoživotnú poruchu a výsledok PPG nezohľadňuje mieru rizika deviantného správania.

Kritériá pre zmenu formy OL z ambulantnej na ústavnú:
- ak aOL neplní medicínsky účel a zároveň ak možno vzhľadom na povahu choroby a liečebné možnosti očakávať, že účel splní ústavná forma OL.
- v prípade PAL/PTXL vo všeobecnosti sa neodporúča úOL, avšak vždy je potrebné zvážiť individuálne okolnosti prípadu – či má úOL vyšší potenciál splniť svoj medicínsky účel ako aOL – vždy je potrebná spolupráca.

B. DETENCIA

Detencia je indikovaná v prípadoch vymedzených § 81 TZ:

(1) Ak odsúdený **vo výkone trestu odňatia slobody trpí duševnou poruchou**, ktorá **nie je len prechodná** a pre ktorú výkon trestu odňatia slobody **neplní svoj účel** a odsúdený je z dôvodu tejto duševnej poruchy **nebezpečný pre život alebo zdravie iných osôb**, súd rozhodne o prerušení výkonu trestu odňatia slobody a umiestnení odsúdeného v detenčnom ústave.

(2) Súd môže **pred skončením výkonu trestu odňatia slobody** rozhodnúť o umiestnení do detenčného ústavu aj takého páchateľa úmyselného trestného činu, ktorého **pobyt na slobode** je **z dôvodu duševnej poruchy, ktorá nie je len prechodná, nebezpečný pre život alebo zdravie iných osôb** a **ktorý sa odmieta podrobiť ochrannému liečeniu** alebo u ktorého ochranné liečenie **neplní svoj účel**; páchateľ sa umiestni do detenčného ústavu po výkone trestu odňatia slobody.

(3) Súd môže na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchateľa do detenčného ústavu aj vtedy, ak páchateľ, ktorého **pobyt na slobode je nebezpečný z dôvodu duševnej poruchy, ktorá nie je len prechodná, vykonáva ochranné liečenie** v zdravotníckom zariadení a **svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb**.

(4) Súd môže na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchateľa do detenčného ústavu aj vtedy, ak ide o páchateľa trestného činu spáchaného **zo sexuálneho motívu,** ktorý **vykonáva ochranné liečenie** v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ak ochranné liečenie **nedosiahlo svoj účel** a v budúcnosti **hrozí opakovanie** spáchaného činu alebo obdobného činu; súd rozhodne na návrh zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti.

V prípade rizika z premeškania môže PZS podať na súd aj návrh na **predbežný príkaz na umiestnenie do detencie** (§ 462 ods. 4 TP).

Predbežný príkaz na umiestnenie v zdravotníckom zariadení:

Súd môže vydať príkaz na umiestnenie v zdravotníckom zariadení v troch prípadoch:

Na návrh prokurátora podľa TP ak:

- § 85 Zadržanie a obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby
  (7) Ak policajt neprepustil zadržanú osobu na slobodu a **duševný stav zadržanej osoby vyžaduje jej umiestnenie v zdravotníckom zariadení,** vznesie jej obvinenie, vypočuje ju, ak to jej zdravotný stav umožňuje, a odovzdá spis prokurátorovi, aby ten mohol prípadne podať návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia a zároveň **návrh na vyšetrenie jeho duševného stavu.** Ak je z dôvodu ochrany zdravia obvineného nutné jeho okamžité umiestnenie v zdravotníckom zariadení, policajt ho môže zdravotníckemu zariadeniu poskytujúcemu ústavnú starostlivosť odovzdať **s predchádzajúcim súhlasom prokurátora aj pred vydaním predbežného príkazu sudcu** pre prípravné konanie; prokurátor v takom prípade podá návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia **najneskôr do 24 hodín** od umiestnenia obvineného v zdravotníckom zariadení, inak príkazom prepustí obvineného z umiestnenia v zdravotníckom zariadení.
- § 215 ods. 8 Trestného poriadku - Zastavenie trestného stíhania
  (8) Ak prokurátor **zastavil trestné stíhanie** a pobyt obvineného na slobode je nebezpečný z dôvodu duševnej poruchy, zároveň s vydaním takéhoto uznesenia **podá na súd návrh na uloženie ochranného liečenia** a návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia.

Prípadne aj na návrh PZS v prípade aOL:

- § 446 ods. 4 a 5 Trestného poriadku - **Zmena spôsobu výkonu ochranného liečenia** a zmena druhu ochranného liečenia

(4) Ak je pobyt odsúdeného **na slobode nebezpečný pre duševnú poruchu**, predseda senátu môže na návrh prokurátora alebo zdravotníckeho zariadenia vydať predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného do zdravotníckeho zariadenia, ktorý musí byť odôvodnený. Pred rozhodnutím predseda senátu vypočuje odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav umožňuje. O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.
(5) Ak **predseda senátu** vydá predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného v zdravotníckom zariadení, **zabezpečí jeho bezodkladný výkon,** ak odsúdený nebol už do zdravotníckeho zariadenia umiestnený

Podľa Zákona č. 576/2004 o zdravotnej starostlivosti: § 6 ods. 9 Informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade:
e) **ústavnej starostlivosti do rozhodnutia o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie osoby do zdravotníckeho zariadenia** ústavnej zdravotnej starostlivosti, ak ide o osobu, **o ktorej** umiestnení do zdravotníckeho zariadenia ústavnej starostlivosti **rozhoduje sudca podľa Trestného poriadku.**

Vo všetkých prípadoch, **ak súd nerozhodne do troch mesiacov od vydania** predbežného príkazu, **rozhodne o jeho predĺžení vždy najviac o ďalšie dva mesiace, inak predbežný príkaz stráca platnosť.**

V prípade, ak počas trvania predbežného opatrenia PZS uloženého podľa § 85/7 TP zistí, že pominuli medicínske dôvody pre držanie pacienta v ústavnom zariadení (nie sú zaznamenané prejavy duševnej poruchy), avizuje túto skutočnosť spolu s odborným odôvodnením bezodkladne prokuratúre, ktorá vydala návrh na vydanie predbežného príkazu, a súdu, ktorý predbežný príkaz vydal.

Odporúčania pre ďalší audit a revíziu štandardu

Revízia tohto štandardného postupu po troch rokoch, prípadne po novelizácii právnych predpisov.

Literatúra:

1. Analytické centrum MS SR: Štatistická ročenka 2017. Dostupné online: https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/analyticke-centrum-mssr/
2. Analytické centrum MS SR: Štatistická ročenka 2018. Dostupné online: https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/analyticke-centrum-mssr/
3. Analytické centrum MS SR: Štatistická ročenka 2019. Dostupné online: https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/analyticke-centrum-mssr/
4. Analytické centrum MS SR: Štatistická ročenka 2020. Dostupné online: https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/analyticke-centrum-mssr/
5. Analytické centrum MS SR: Štatistická ročenka 2021. Dostupné online: https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/analyticke-centrum-mssr/
6. Analytické centrum MS SR: Štatistická ročenka 2022. Dostupné online: https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/analyticke-centrum-mssr/
7. NCZI Ambulantná psychiatrická starostlivosť v Slovenskej republike 2021. Dostupné online: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Psychiatricka_starostlivost/Pages/default.aspx
8. NCZI Ambulantná psychiatrická starostlivosť v Slovenskej republike 2020. Dostupné online: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Psychiatricka_starostlivost/Pages/default.aspx
9. NCZI Ambulantná psychiatrická starostlivosť v Slovenskej republike 2019. Dostupné online: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Psychiatricka_starostlivost/Pages/default.aspx
10. NCZI Ambulantná psychiatrická starostlivosť v Slovenskej republike 2018. Dostupné online: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Psychiatricka_starostlivost/Pages/default.aspx
11. Švarc J., Páv M., Papežová S., Hollý M.: Ochranné léčení – postupy pro poskytovatele zdravotní péče. Psychiatr. praxi 2018; 19(2): 80–85.
12. Vestník MZ SR č. 13/1973, čiastka 9-10, Určenie spádových území psychiatrických liečební a niektorých ˇďalších zdravotníckych zariadení pre liečbu psychicky chorých.
13. Vyhláška č. 228/2018 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 160/2023 Z. z.
14. Vyhláška č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov v znení neskorších predpisov
15. Vyhláška č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy v znení neskorších predpisov
16. Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok
17. Zákon č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie a o zmene a doplnení niektorých zákonov
18. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
19. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

20. Zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
21. Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
22. Zelman M.: Ústavné ochranné psychiatrické liečenia, detencia a fenomén agresivity v segmente ústavnej psychiatrickej starostlivosti. LFUK Bratislava, 2017, 54 s.

Poznámka:
Ak klinický stav a osobitné okolnosti vyžadujú iný prístup k prevencii, diagnostike alebo liečbe ako uvádza tento štandardný postup, je možný aj alternatívny postup, ak sa vezmú do úvahy ďalšie vyšetrenia, komorbidity alebo liečba, teda prístup založený na dôkazoch alebo na základe klinickej konzultácie alebo klinického konzília.
Takýto klinický postup má byť jasne zaznamenaný v zdravotnej dokumentácii pacienta.

Účinnosť
Tento štandardný postup nadobúda účinnosť od 1. novembra 2025.

Kamil Šaško
minister zdravotníctva

Zoznam príloh:
Príloha č. 1: Vybrané časti všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich výkon predbežných príkazov na dodanie do zdravotníckeho zariadenia, ochranného dohľadu, ochranného liečenia a detencie

Príloha č. 1 - Vybrané časti všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich výkon predbežných príkazov na dodanie do zdravotníckeho zariadenia, ochranného dohľadu, ochranného liečenia a detencie

I. Legislatíva k ochranným opatreniam

- **§ 31 TZ**

(3)Ochranné opatrenie je **ujma na osobnej slobode** alebo majetku odsúdeného alebo inej osoby, ktorú môže uložiť len súd podľa tohto zákona v záujme ochrany spoločnosti pred trestnými činmi alebo činmi inak trestnými.

- **§ 35 TZ**

(3) Ochranné opatrenie možno uložiť aj páchateľovi činu inak trestného alebo inej osobe, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie ochrany spoločnosti pred páchaním nových trestných činov.

II. Legislatíva k ochranným liečeniam

- **§ 73 TZ - Ochranné liečenie**

(1) Súd uloží ochranné liečenie v prípade uvedenom v § 39 ods. 2 písm. c) (pozn. **zníženie trestu pri zmenšenej príčetnosti**) alebo § 40 ods. 1 písm. c) (pozn. **upustenie od trestu pri zmenšenej príčetnosti**) alebo ak páchateľ činu inak trestného **nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný** a **jeho pobyt na slobode je nebezpečný**.
(2) Súd tak môže urobiť aj vtedy, ak páchateľ spáchal trestný čin
a) **v stave zmenšenej príčetnosti a jeho pobyt na slobode je nebezpečný**,
b) **v súvislosti s duševnou poruchou** a jeho **pobyt na slobode je nebezpečný**, alebo
c) **v dôsledku závislosti od návykovej látky** alebo **v dôsledku závislosti na hazardných hrách**.
(3) Ochranné liečenie podľa odseku 2 písm. c) súd **neuloží, ak vzhľadom na osobu páchateľa, alebo jeho postoj k predchádzajúcemu ochrannému liečeniu nemožno očakávať dosiahnutie jeho účelu.**
(4) Ochranné liečenie môže súd uložiť aj popri treste, pri upustení od potrestania alebo pri podmienečnom upustení od potrestania.
(5) Ak **odsúdený vo výkone trestu** odňatia slobody **trpí duševnou poruchou**, ktorá podľa odborného lekárskeho posudku **nie je len prechodná** a pre ktorú je pobyt odsúdeného **na slobode nebezpečný**, súd môže rozhodnúť o **uložení ochranného liečenia**.
(6) Súd **uloží ochranné liečenie** aj páchateľovi, **u ktorého rozhodne o prepustení z výkonu detencie** a ktorý trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná.

- **§ 74 TZ - Ochranné liečenie**

(1) **Ambulantnú formu** ochranného liečenia súd uloží, ak vzhľadom na osobu páchateľa, povahu duševnej poruchy a liečebné možnosti **možno očakávať splnenie účelu** ochranného liečenia. **Ústavnú formu** ochranného liečenia súd uloží, len ak je pobyt páchateľa **na slobode nebezpečný** z dôvodu duševnej poruchy alebo ak vzhľadom na osobu páchateľa, povahu duševnej poruchy a liečebné možnosti **nemožno očakávať, že účel splní ambulantná forma ochranného liečenia.** Ak súd ukladá ochranné liečenie podľa § 73 ods. 2 písm. c) **popri treste odňatia slobody,** ktorého výkon podmienečne neodkladá, uloží ho **ústavnou formou**.
(2) Súd **zmení formu** ochranného liečenia, ak uložená forma **neplní svoj účel** a možno **dôvodne očakávať dosiahnutie účelu inou formou**. **Ústavnú formu** ochranného liečenia môže súd **zmeniť na ambulantnú formu**, ak doterajší priebeh ochranného liečenia nasvedčuje tomu, že ústavná forma už nie je potrebná a účel ochranného liečenia možno dosiahnuť aj ambulantnou formou.
(3) Ak sa ochranné liečenie ukladá popri nepodmienečnom treste odňatia slobody, vykonáva sa počas výkonu trestu v ústave na výkon trestu. Ak dĺžka výkonu trestu odňatia slobody v ústave na výkon trestu nepostačí na splnenie účelu ochranného liečenia, súd môže rozhodnúť o jeho pokračovaní ambulantnou formou alebo ústavnou formou.
(4) **Ochranné liečenie trvá**, **kým to vyžaduje jeho účel;** o zmene jeho formy, o prepustení z jeho výkonu alebo jeho ukončení rozhoduje súd.
(5) Ochranné liečenie uložené páchateľovi podľa **§ 73 ods. 2 písm. c)** (pozn protialkoholická, protitoxikomanická OL, OL patologického hráčstva) **ambulantnou formou** trvá **najviac dvanásť mesiacov a ústavnou formou** trvá najviac **tri mesiace s následným doliečovaním ambulantnou formou, ktorá trvá najviac dvanásť mesiacov.** Ak sa počas výkonu ochranného

liečenia zistí, že jeho účel **nemožno dosiahnuť** alebo ak na dosiahnutie jeho účelu **nie je potrebná určená doba alebo súdom uložená forma**, **súd zmení formu** ochranného liečenia **alebo rozhodne o prepustení** z výkonu ochranného liečenia alebo o ukončení ochranného liečenia.
(6) Od výkonu ochranného liečenia súd **upustí, ak pred jeho začatím zaniknú okolnosti**, pre ktoré bolo uložené.

- **§ 445 TP - Nariadenie výkonu ochranného liečenia**

(3) **Zoznam zdravotníckych zariadení**, v ktorých sa vykonáva ochranné liečenie, **vedie Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky.**

- **§ 448b TP**

Zdravotnícke zariadenie, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva, alebo ošetrujúci lekár, **má nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov** spojených s podaním návrhu na zmenu ochranného liečenia, prepustenie z ochranného liečenia alebo jeho ukončenie alebo spojených s vypracovaním správy vyžiadanej súdom alebo orgánom činným v trestnom konaní.

- **§ 12 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti - Právne vzťahy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti**

(1) Právny vzťah, ktorého predmetom je poskytovanie zdravotnej starostlivosti, vzniká na základe dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ktorú osoba uzatvorí s poskytovateľom, **ak tento zákon neustanovuje inak (§ 6 ods. 9).**
(2) Poskytovateľ môže odmietnuť návrh na uzatvorenie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ak
a) by uzatvorením takejto dohody **prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie,**
b) **osobný vzťah** zdravotníckeho pracovníka k osobe, ktorej sa má zdravotnú starostlivosť poskytovať, alebo k jej zákonnému zástupcovi **nezaručuje objektívne hodnotenie** jej zdravotného stavu alebo
c) poskytovaniu zdravotnej starostlivosti **bráni osobné presvedčenie** zdravotníckeho pracovníka, ktorý má zdravotnú starostlivosť poskytovať.

III. Legislatíva k súbehu ochranného liečenia a ochranného dohľadu

- **§ 76a TZ - Ochranný dohľad**

(1) **Ochranný dohľad** súd uloží páchateľovi činu inak trestného, ktorý **nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný** a ukladá mu **ochranné liečenie ambulantnou formou**.
(2) Ochranný dohľad súd uloží **aj vtedy, ak mení ústavnú formu** ochranného liečenia **psychiatrického alebo sexuologického na ambulantnú formu**. Ochranný dohľad môže súd uložiť **aj pri zmene ústavnej formy iného druhu** ochranného liečenia na ambulantnú formu, ak to považuje vzhľadom na osobu páchateľa a dosiahnutie účelu ochranného liečenia za potrebné.
(3) Ochranný dohľad môže súd uložiť **aj páchateľovi, ktorý nedodržiava liečebný režim** ambulantného ochranného liečenia.

- **§ 77 TZ - Ochranný dohľad**

(2) Odsúdený alebo páchateľ, ktorému súd uložil ochranný dohľad podľa § 76a, **je povinný sa do piatich pracovných dní od uloženia ochranného dohľadu dostaviť k probačnému a mediačnému úradníkovi** okresného súdu, **v ktorého obvode má bydlisko**, a v rámci uloženého ochranného dohľadu je povinný
a) hlásiť sa osobne v určených lehotách,
b) **oznamovať vopred vzdialenie sa z miesta bydliska**; to neplatí, ak ide o pravidelne opakujúce sa vzdialenia, o ktorých bol probačný a mediačný úradník vopred informovaný, a
c) **podrobiť sa kontrole dodržiavania liečebného režimu.**
(3) **Ak páchateľ nedodržiava liečebný režim, zdravotnícke zariadenie**, v ktorom vykonáva ochranné liečenie, **oznámi túto skutočnosť probačnému a mediačnému úradníkovi**, **ktorý bezodkladne podá návrh na súd na zmenu ambulantného ochranného liečenia na ústavné alebo návrh na uloženie obmedzení a povinností podľa § 51 ods. 3 a 4.** Rovnako postupuje probačný a mediačný úradník aj vtedy, **ak páchateľ neplní alebo nedodržiava povinnosti vyplývajúce z ochranného dohľadu** alebo uložené v rámci ochranného dohľadu. **Ak je pobyt páchateľa na slobode nebezpečný z dôvodu nedodržiavania liečebného režimu** alebo z dôvodu zhoršenia jeho zdravotného stavu, **návrh na súd na zmenu ambulantného ochranného liečenia na ústavné môže podať aj zdravotnícke zariadenie**, ktoré môže navrhnúť **aj vydanie predbežného príkazu na umiestnenie páchateľa v zdravotníckom zariadení** poskytujúcom ústavnú starostlivosť.
(5) Odsúdený, ktorému súd uložil ďalšie obmedzenia alebo povinnosti podľa odseku 2, je **povinný podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami**, ak je takáto kontrola nariadená. Nariadiť kontrolu technickými prostriedkami možno, ak sú splnené podmienky podľa osobitného predpisu.

- **§ 78 TZ - Ochranný dohľad**

„(3) **Ochranný dohľad podľa § 76a trvá**, **kým to vyžaduje jeho účel**; o prepustení z ochranného dohľadu rozhoduje súd.

- **§ 460 TP - Uloženie ochranného dohľadu mimo hlavného pojednávania**

(4) O **uložení ochranného dohľadu podľa § 76a Trestného zákona rozhoduje súd na návrh alebo aj bez návrhu súčasne s uložením ochranného liečenia ambulantnou formou alebo súčasne s rozhodnutím o zmene ústavnej formy ochranného liečenia na ambulantnú formu.** O uložení ochranného dohľadu odsúdenému, **ktorý nedodržiava režim uloženého ambulantného ochranného liečenia**, rozhoduje na návrh zdravotníckeho zariadenia **súd, ktorý ochranné liečenie uložil.** (pozn. nie ten, v ktorého obvode sa OL vykonáva)

IV. Legislatíva k detencii

- **§ 81 TZ - Detencia**

(1) Ak odsúdený **vo výkone trestu** odňatia slobody **trpí duševnou poruchou**, ktorá nie je len prechodná a pre ktorú výkon trestu odňatia slobody neplní svoj účel a odsúdený je z dôvodu tejto duševnej poruchy **nebezpečný pre život alebo zdravie iných osôb**, súd rozhodne o prerušení výkonu trestu odňatia slobody a umiestnení odsúdeného v detenčnom ústave.
(2) Súd môže pred skončením výkonu trestu odňatia slobody rozhodnúť o umiestnení do detenčného ústavu aj takého páchateľa úmyselného trestného činu, ktorého pobyt na slobode je **z dôvodu duševnej poruchy**, ktorá nie je len prechodná, **nebezpečný pre život alebo zdravie iných osôb** a ktorý sa **odmieta podrobiť ochrannému liečeniu** alebo u ktorého **ochranné liečenie neplní svoj účel**; páchateľ sa umiestni do detenčného ústavu po výkone trestu odňatia slobody.
(3) Súd môže na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchateľa do detenčného ústavu aj vtedy, ak páchateľ, ktorého pobyt na slobode je nebezpečný **z dôvodu duševnej poruchy**, ktorá nie je len prechodná, **vykonáva ochranné liečenie v zdravotníckom zariadení a svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb.**
(4) Súd môže na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchateľa do detenčného ústavu aj vtedy, ak ide o páchateľa trestného činu spáchaného **zo sexuálneho motívu,** ktorý **vykonáva ochranné liečenie** v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ak ochranné liečenie **nedosiahlo svoj účel** a v budúcnosti **hrozí opakovanie spáchaného činu alebo obdobného činu;** súd rozhodne na návrh zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti.

- **§ 462 TP - výkon detencie**

(1) Návrh na umiestnenie odsúdeného v detenčnom ústave môže podať prokurátor, **zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti, v ktorom odsúdený vykonáva ochranné liečenie,** alebo riaditeľ ústavu na výkon trestu, v ktorom odsúdený vykonáva trest odňatia slobody. Ak sa návrh podáva počas výkonu trestu odňatia slobody, návrh sa musí podať aspoň 60 dní pred skončením výkonu trestu odňatia slobody, aby prvostupňový súd mohol rozhodnúť najmenej 30 dní pred skončením výkonu trestu odňatia slobody a nadriadený súd v prípade podania sťažnosti podľa odseku 3 rozhodol tak, aby po skončení výkonu trestu odňatia slobody ihneď pokračoval výkon detencie.
(2) O návrhu podľa odseku 1 rozhoduje súd, v ktorého obvode sa vykonáva trest odňatia slobody alebo ochranné liečenie, na verejnom zasadnutí. Pred rozhodnutím musí byť odsúdený vypočutý; to neplatí, ak odsúdený požiadal, aby sa verejné zasadnutie konalo v jeho neprítomnosti alebo ak to jeho zdravotný stav neumožňuje a súd mu z toho dôvodu ustanoví obhajcu. **Ak návrh podáva zdravotnícke zariadenie, súd rozhodne do desiatich pracovných dní.** Ak súd potrebuje pre rozhodnutie **znalecký posudok, rozhodne do desiatich pracovných dní od doručenia** znaleckého posudku.
(3) Proti uzneseniu podľa odseku 2 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(4) Vo výnimočných prípadoch, najmä ak súd potrebuje na rozhodnutie znalecký posudok a nerozhodol by do skončenia výkonu trestu odňatia slobody alebo **ak odsúdený v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti svojim správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb, môže predseda senátu na návrh** prokurátora, riaditeľa ústavu na výkon trestu, **zdravotníckeho zariadenia** alebo aj bez takého návrhu **vydať predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného do detencie,** ktorý musí byť odôvodnený. Pred rozhodnutím predseda senátu vypočuje odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav umožňuje. O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.
...
(8) Ak sa rozhodlo o umiestnení odsúdeného do detencie, ihneď po právoplatnosti uznesenia predseda senátu súdu prvého stupňa alebo sťažnostného súdu po dohode s detenčným ústavom vydá **príkaz na dodanie odsúdeného do detenčného ústavu.** Ak je odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody, odsúdeného do detenčného ústavu dodajú na podklade príkazu príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže; v ostatných prípadoch **dodajú odsúdeného do detenčného ústavu príslušníci Policajného zboru.**

V. Legislatíva k predbežnému príkazu

- **§ 85 TP - zadržanie a obmedzenie osobnej slobody podozrivej osoby**

(7) Ak **policajt** neprepustil zadržanú osobu na slobodu a **duševný stav zadržanej osoby vyžaduje jej umiestnenie v zdravotníckom zariadení**, **vznesie jej obvinenie**, vypočuje ju, ak to jej zdravotný stav umožňuje, a odovzdá spis prokurátorovi, aby ten mohol prípadne podať **návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia** a zároveň návrh na vyšetrenie jeho duševného stavu. Ak je z dôvodu ochrany zdravia obvineného nutné jeho okamžité umiestnenie v zdravotníckom zariadení, **policajt ho môže zdravotníckemu zariadeniu poskytujúcemu ústavnú starostlivosť odovzdať s predchádzajúcim súhlasom prokurátora aj pred vydaním predbežného príkazu sudcu pre prípravné konanie;** prokurátor v takom prípade podá návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia najneskôr do 24 hodín od umiestnenia obvineného v zdravotníckom zariadení, inak príkazom prepustí obvineného z umiestnenia v zdravotníckom zariadení.

- **§ 215 TP - Zastavenie trestného stíhania**

(8) Ak **prokurátor zastavil trestné stíhanie** podľa odseku 1 písm. e) a **pobyt obvineného na slobode je nebezpečný z dôvodu duševnej poruchy**, zároveň s vydaním takéhoto uznesenia **podá na súd návrh na uloženie ochranného liečenia a návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do zdravotníckeho zariadenia.**

- **§ 446 TP - Zmena spôsobu výkonu ochranného liečenia a zmena druhu ochranného liečenia**

(4) Ak je **pobyt odsúdeného na slobode nebezpečný pre duševnú poruchu**, predseda senátu môže na návrh prokurátora alebo zdravotníckeho zariadenia vydať **predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného do zdravotníckeho zariadenia,** ktorý musí byť odôvodnený. Pred rozhodnutím predseda senátu vypočuje odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav umožňuje. O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.
(5) Ak predseda senátu vydá predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného v zdravotníckom zariadení, **zabezpečí jeho bezodkladný výkon, ak odsúdený nebol už do zdravotníckeho zariadenia umiestnený,** pretože z dôvodu nedodržiavania liečebného režimu alebo zhoršenia zdravotného stavu bol jeho pobyt na slobode nebezpečný. Ak predseda senátu návrhu nevyhovie, rozhodne uznesením, ktoré uvedie v zápisnici o úkone.
(6) Ak súd **nerozhodne** o zmene spôsobu výkonu ambulantného ochranného liečenia na ústavnú formu **do troch mesiacov od vydania predbežného príkazu**, rozhodne o jeho **predĺžení vždy najviac o ďalšie dva mesiace, inak predbežný príkaz stráca platnosť**.

- **§ 462 TP - Výkon detencie**

(4) Vo výnimočných prípadoch, najmä ak súd potrebuje na rozhodnutie znalecký posudok a nerozhodol by do skončenia výkonu trestu odňatia slobody alebo ak odsúdený v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb, môže **predseda senátu na návrh** prokurátora, riaditeľa ústavu na výkon trestu, **zdravotníckeho zariadenia** alebo aj bez takého návrhu **vydať predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného do detencie,** ktorý musí byť odôvodnený. Pred rozhodnutím predseda senátu vypočuje odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav umožňuje. O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.
(6) Ak súd nerozhodne o uložení detencie **do troch mesiacov od vydania predbežného príkazu**, rozhodne o jeho **predĺžení vždy najviac o ďalšie dva mesiace, inak predbežný príkaz stráca platnosť** a odsúdený **pokračuje v uloženom ústavnom ochrannom liečení.**

- **§ 6 ods. 9 písm. e) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti**

„(6) Informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade ...
e) **ústavnej starostlivosti do rozhodnutia o vydaní predbežného príkazu** na umiestnenie osoby do zdravotníckeho zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, ak ide o osobu, o ktorej umiestnení do zdravotníckeho zariadenia ústavnej starostlivosti rozhoduje sudca podľa Trestného poriadku.“.

VI. Legislatíva k OL protialkoholickým, protitoxikomanickým a liečby patologického hráčstva

- **§ 73 TZ - Ochranné liečenie**

(1) Súd uloží ochranné liečenie v prípade uvedenom v § 39 ods. 2 písm. c) (pozn. zníženie trestu pri zmenšenej príčetnosti) alebo § 40 ods. 1 písm. c) (pozn. upustenie od trestu pri zmenšenej príčetnosti) alebo ak páchateľ činu inak trestného nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode je nebezpečný.
(2) Súd tak môže urobiť aj vtedy, ak páchateľ spáchal trestný čin
a) v stave zmenšenej príčetnosti a jeho pobyt na slobode je nebezpečný,
b) v súvislosti s duševnou poruchou a jeho pobyt na slobode je nebezpečný, alebo
c) **v dôsledku závislosti od návykovej látky** alebo **v dôsledku závislosti na hazardných hrách**.
(3) Ochranné liečenie podľa odseku 2 písm. c) súd neuloží, ak vzhľadom na osobu páchateľa, alebo jeho postoj k predchádzajúcemu ochrannému liečeniu nemožno očakávať dosiahnutie jeho účelu.

- **§ 74 TZ - Ochranné liečenie**

(5) Ochranné liečenie uložené páchateľovi podľa **§ 73 ods. 2 písm. c)** (pozn protialkoholická, protitoxikomanická OL, OL patologického hráčstva) **ambulantnou formou** trvá **najviac dvanásť mesiacov a ústavnou formou** trvá najviac **tri mesiace s následným doliečovaním ambulantnou formou, ktorá trvá najviac dvanásť mesiacov.** Ak sa počas výkonu ochranného liečenia zistí, že jeho účel **nemožno dosiahnuť** alebo ak na dosiahnutie jeho účelu **nie je potrebná určená doba alebo súdom uložená forma**, **súd zmení formu** ochranného liečenia **alebo rozhodne o prepustení** z výkonu ochranného liečenia alebo o ukončení ochranného liečenia.
(6) Od výkonu ochranného liečenia súd **upustí, ak pred jeho začatím zaniknú okolnosti**, pre ktoré bolo uložené.

- **§ 76a TZ – Ochranný dohľad**

(1) Ochranný dohľad súd uloží páchateľovi činu inak trestného, ktorý nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a ukladá mu ochranné liečenie ambulantnou formou.
(2) **Ochranný dohľad** súd uloží aj vtedy, ak mení ústavnú formu ochranného liečenia psychiatrického alebo sexuologického na ambulantnú formu. Ochranný dohľad môže súd uložiť aj **pri zmene ústavnej formy iného druhu ochranného liečenia (pozn. tj. PTL/PTxL, OLPH) na ambulantnú formu**, **ak to považuje vzhľadom na osobu páchateľa a dosiahnutie účelu ochranného liečenia za potrebné.**
(3) **Ochranný dohľad môže** súd uložiť aj páchateľovi, ktorý **nedodržiava liečebný režim ambulantného ochranného liečenia.**

- **§ 51 TZ - Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom**

(1) Súd môže za podmienok uvedených v § 49 ods. 1 **podmienečne odložiť výkon trestu odňatia slobody** neprevyšujúceho štyri roky, ak páchateľovi zároveň uloží probačný dohľad nad jeho správaním v skúšobnej dobe. Ustanovenie § 49 ods. 2 platí rovnako.
(2) Pri určení probačného dohľadu ustanoví súd skúšobnú dobu na jeden rok až päť rokov. Skúšobná doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni nadobudnutia právoplatnosti rozsudku. **Zároveň súd uloží obmedzenia alebo povinnosti, ktoré sú súčasťou probačného dohľadu.** Skúšobná doba neplynie počas výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody a počas výkonu väzby.
(3) **Obmedzenia** spočívajú najmä v zákaze
b) **požívania alkoholických nápojov a iných návykových látok**,
e) **účasti na hazardných hrách, hrania na hracích automatoch a uzatvárania stávok**,
(4) **Povinnosti** spočívajú najmä v príkaze
i) **podrobiť sa liečeniu závislosti od návykových látok**, ak mu nebolo uložené ochranné liečenie,
(5) Páchateľ, ktorému bol uložený probačný dohľad, je **povinný strpieť nad sebou kontrolu vykonávanú probačným a mediačným úradníkom** a **podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami,** ak je takáto kontrola nariadená; nariadiť kontrolu technickými prostriedkami možno, ak sú splnené podmienky podľa osobitného predpisu.

- **§ 445 TP - Nariadenie výkonu ochranného liečenia**

(1) Výkon ochranného liečenia **nariadi predseda senátu zdravotníckemu zariadeniu**, ktoré má ochranné liečenie vykonať. Ak súd uložil ochranné liečenie **podľa § 73 ods. 2 písm. c) Trestného zákona ústavnou formou, nariadi zároveň aj doliečovaciu ambulantnú formu.** Ak bolo ochranné liečenie uložené **popri nepodmienečnom treste** odňatia slobody,

predseda senátu **nariadi, aby sa ochranné liečenie vykonávalo v priebehu výkonu trestu odňatia slobody.** Doliečovanie **ambulantnou formou podľa** § 74 ods. 5 Trestného zákona sa začne **až po prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody**; v takom prípade sa ustanovenie § 446a nepoužije.

- **§ 446c TP - Predĺženie ochranného liečenia**

(1) Odsúdenému, ktorému bolo uložené ochranné liečenie podľa § 73 ods. 2 písm. c) Trestného zákona a ktorý bol **počas jeho výkonu práceneschopný alebo pre inú prekážku nemohol ochranné liečenie vykonávať**, **súd, v obvode ktorého sa ochranné liečenie vykonáva,** na verejnom zasadnutí **na návrh zdravotníckeho zariadenia** alebo riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo nemocnice pre obvinených a odsúdených **predĺži výkon ochranného liečenia najviac o tri mesiace.** Ak sa odsúdený nachádza v ústavnej zdravotnej starostlivosti, návrh sa musí podať aspoň desať pracovných dní pred uplynutím trojmesačnej doby výkonu ochranného liečenia a súd rozhodne do uplynutia trojmesačnej doby výkonu ochranného liečenia.
(2) Súd môže na verejnom zasadnutí odsúdenému, ktorému bolo uložené ochranné liečenie podľa § 73 ods. 2 písm. c) Trestného zákona, predĺžiť výkon ochranného liečenia nad dobu podľa § 74 ods. 5 Trestného zákona na návrh zdravotníckeho zariadenia alebo riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo nemocnice pre obvinených a odsúdených, ak je to potrebné na dosiahnutie účelu ochranného liečenia. Ak sa odsúdený nachádza **v ústavnej zdravotnej starostlivosti, návrh sa musí podať aspoň desať pracovných dní pred uplynutím trojmesačnej doby** výkonu ochranného liečenia a súd rozhodne do uplynutia trojmesačnej doby výkonu ochranného liečenia.
(3) Proti uzneseniu podľa odseku 1 alebo odseku 2 je prípustná sťažnosť.

- **§ 448 TP - prepustenie z ochranného liečenia a jeho ukončenie**

(1) Ochranné liečenie ústavnou formou uložené **podľa § 73 ods. 2 písm. c) Trestného zákona sa končí uplynutím doby** podľa § 74 ods. 5 Trestného zákona; **to neplatí ak súd rozhodol o jeho predĺžení** podľa § 446c **alebo o jeho ukončení aj skôr, ak sa počas jeho výkonu zistí, že jeho účel nemožno dosiahnuť** alebo ak dosiahnutie jeho účelu je možné aj pred uplynutím doby podľa § 74 ods. 5 Trestného zákona. **Zdravotnícke zariadenie bezodkladne informuje súd o skončení ochranného liečenia a jeho výsledkoch.**

VII. Legislatíva k zmene formy a druhu OL a jeho ukončeniu.

- **§ 446 TP - Zmena spôsobu výkonu ochranného liečenia a zmena druhu ochranného liečenia**

(1) O **zmene spôsobu výkonu** ochranného liečenia alebo **zmene druhu ochranného liečenia** rozhoduje na návrh alebo aj bez návrhu **predseda senátu súdu, v ktorého obvode je zdravotnícke zariadenie**, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva. Ak súd rozhoduje na návrh prokurátora, zdravotníckeho zariadenia, probačného a mediačného úradníka alebo riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo nemocnice pre obvinených a odsúdených, rozhodne **do desiatich pracovných dní od doručenia návrhu súdu.** Ak súd potrebuje pre rozhodnutie **znalecký posudok,** rozhodne **do desiatich pracovných dní od doručenia** znaleckého posudku.
(2) Predseda senátu rozhodne na verejnom zasadnutí, ak rozhoduje o zmene **ambulantnej formy ochranného liečenia na ústavnú formu; predtým musí byť odsúdený vypočutý**, ak to jeho zdravotný stav umožňuje.
(3) Proti uzneseniu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(4) Ak je pobyt odsúdeného na slobode nebezpečný pre duševnú poruchu, predseda senátu **môže na návrh** prokurátora alebo **zdravotníckeho zariadenia vydať predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného do zdravotníckeho zariadenia,** ktorý musí byť odôvodnený. Pred rozhodnutím predseda senátu vypočuje odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav umožňuje. O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.
(5) Ak predseda senátu **vydá predbežný príkaz** na umiestnenie odsúdeného v zdravotníckom zariadení, **zabezpečí jeho bezodkladný výkon,** ak odsúdený nebol už do zdravotníckeho zariadenia umiestnený, pretože z dôvodu nedodržiavania liečebného režimu alebo zhoršenia zdravotného stavu bol jeho pobyt na slobode nebezpečný. Ak predseda senátu návrhu nevyhovie, rozhodne uznesením, ktoré uvedie v zápisnici o úkone.

- **§ 448 TP - Prepustenie z ochranného liečenia a jeho ukončenie**

(2) O prepustení z ochranného liečenia alebo o jeho ukončení **rozhodne na návrh prokurátora, obvineného, zdravotníckeho zariadenia** alebo riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo nemocnice pre obvinených a odsúdených alebo aj bez takého návrhu **predseda senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie vykonáva;** ak rozhoduje na návrh prokurátora, zdravotníckeho zariadenia alebo riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo nemocnice pre obvinených a

odsúdených o prepustení z ústavného ochranného liečenia alebo o jeho ukončení, rozhodne **najneskôr do desiatich pracovných dní od doručenia návrhu súdu.**
(3) Predseda senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti vykonáva, **najmenej raz ročne preskúma, či dôvody ochranného liečenia trvajú.** Ak dôvody ochranného liečenia pominuli, postupuje podľa odseku 2, inak rozhodne, že vo výkone ochranného liečenia sa bude pokračovať.

VIII. Legislatíva k uloženiu OL počas výkonu trestu a detencie

- **§ 446b TP - Uloženie ochranného liečenia počas výkonu trestu**

(1) Ak **odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody trpí duševnou poruchou**, ktorá podľa odborného lekárskeho posudku **nie je len prechodná** a pre ktorú je **pobyt odsúdeného na slobode nebezpečný, môže súd,** v obvode ktorého sa trest vykonáva, na verejnom zasadnutí na návrh riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody **rozhodnúť o uložení ochranného liečenia.**

- **§ 463 TP**

(2) Ak dôvody detencie pominuli, ale je potrebné pokračovať v liečení odsúdeného, súd odsúdeného z výkonu detencie uznesením prepustí a zároveň rozhodne o uložení ochranného liečenia.